

ISTRAŽIVANJE TAMNE BROJKE DELINKVENTNOG I DEVIJANTNOG PONAŠANJA OSOBA DO 18. GODINE ŽIVOTA

MARTINA BOBETIĆ, ADRIANA CVEK, MARTINA HORVAT, GABRIJELA RATKAJEĆ, MARIJANA ŠAPINA*

Primljeno: travanj 2003.
Prihvaćeno: rujanj 2003.

Izvorni znanstveni rad
studentski rad
UDK: 376.5

U ovom radu autorice su na uzorku od 395 ispitanika istraživale tamnu brojku delinkventnog i devijantnog ponašanja osoba do 18. godine života. Korištena je metoda samoiskaza, a mjerni instrument se sastojao od 47 tvrdnji na koje su ispitanici odgovarali jesu li ih počinili kao maloljetnici, do svoje 18. godine, te ako jesu da li jednom ili više puta; sami ili u društvu. Na početku upitnika tražilo ih se da navedu spol, županiju i veličinu mjesta gdje su živjeli do 18. godine. Istraživanjem je obuhvaćeno 340 studenata viših godina sa sedam fakulteta Zagrebačkog Sveučilišta i 55 ispitanika koji nisu završili fakultete niti studiraju. Za obradu podataka je korišten kompjutorski program SPSS (verzija 10) te univarijantna analiza varijance. Osim osnovnih statističkih parametara (frekvencije, aritmetičke sredine, standardne devijacije) univarijantnom analizom varijance provjeravalo se postoje li razlike između ispitanika različitog spola, mjesta prebivališta, regije u kojoj žive, razlike između fakulteta kod studenata te razlike studenata i nestudenata. Kao što je i očekivano, ispitanici su manifestirali veći broj devijantnih i prekršajnih ponašanja, te lakših kaznenih djela pretežito imovinskog karaktera. Ispitanici muškog spola manifestirali su više ispitivanih ponašanja. Ponašanja su manifestirana većinom u gradovima i u sudioništvu te u 21 varijabli nestudenti statistički značajno češće manifestiraju ispitivano ponašanje od studenata.

Ključne riječi: «tamna brojka», samoiskaz o delinkventnom ponašanju, delinkvencija

Uvod

Može se postaviti pitanje zašto samoiskazom ispitivati delinkventno ponašanje kada određenim podacima o kretanju i strukturi kriminaliteta maloljetnika raspolažu javne službe koje se bave tim problemom, kao što su: policija, javno tužiteljstvo, sudovi i centri za socijalnu skrb. Iako te službe prilaze problemu maloljetničke delinkvencije s različitih aspekata, zajedničko im je što u opseg svoga djelovanja uključuju samo registrirani kriminalitet tj. maloljetnike koji su otkriveni u delinkventnoj aktivnosti. Razna istraživanja potvrđuju tezu da službeni podaci ne prekrivaju cijeli opseg kriminalnog ponašanja te im možemo zamjeriti nedovoljnu objektivnost i osjetljivost. Unutar sveukupnog kriminaliteta postoji i neotkriveni kriminalitet nazivan u kriminološkoj literaturi «tamna brojka» koji obuhvaća počinjena kaznena djela koja su ostala nepoznata

pravosudnom aparatu ili pak počinitelje koji su ostali neotkriveni. Prvu studiju o problemu tamne brojke napisao je Oba 1908. godine (prema: Petak, 1988:1), koji je već tada zamijetio da statistički podaci ne daju realnu sliku kriminaliteta. Osim selektivnog otkrivanja kriminaliteta veliku ulogu ima spremnost žrtve, odnosno oštećenog da podnese prijavu o djelu i počinitelju (prema: Singer, 1996:127). 50% oštećenih iz nižih slojeva ne podnose prijavu jer smatraju da od nje nemaju koristi, trećina teži za privatnim obeštećenjem, a dio ih se ne želi izložiti gubitku vremena i naporima. U svakom slučaju broj počinitelja kaznenih djela znatno je veći nego što proizlazi iz službenih statističkih podataka (prema: Singer, 1996:128). Tehnika koju su autorice upotrijebile u ovom istraživanju da bi došle do podataka upravo o tom neotkrivenom delinkventnom ponašanju zove se SAMOISKAZ O DELINKVENTNOM PONAŠANJU. U njoj se traži od ispitanika da se

* Studenti Edukacijsko - rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu